

20.10.2025

Jord- och skogsbruksministeriet
utlåtande.fi

VN/27997/2023

UTLÅTANDE OM DEN NATIONELLA LIVSMEDELSSTRATEGIN 2040

SLC Unga tackar för möjligheten att ge utlåtande om den nationella livsmedelsstrategin 2040. Vi välkomnar att ungas roll och behov uppmärksammas i utvecklingen av ett hållbart och lönsamt livsmedelssystem samt betonar vikten av att unga också inkluderas i strategins genomförande och uppföljning för att kunna påverka utvecklingen mot 2040.

I sin helhet anser SLC Unga att livsmedelsstrategin är väl utformad och omfattar de främsta utvecklingsområdena och behoven inom livsmedelskedjan. Den följer även långt SLC Ungas egen ungdomsstrategi, som tar upp vikten av bland annat attraktivitet och stabilitet, innovation och utveckling, rättvisa och ekonomi, utbildning och kompetens samt välmående och arbetsbörda. Vi vill ändå framföra en del specifika kommentarer och förbättringsförslag gällande följande sex punkter:

1. Strukturuomvandlingen

Den nationella livsmedelsstrategin sträcker sig till år 2040. Naturresursinstitutet (Luke) uppskattar att det år 2040 skulle finnas cirka 35 procent färre gårdar än dagsläget, vilket motsvarar totalt omkring 27 000 gårdar. SLC Unga uppfattar inte att man tagit med strukturuomvandlingen i livsmedelsstrategin på ett tillräckligt tydligt sätt. Detta är ändå en mycket väsentlig fråga för att landets produktion, självförsörjningsgrad och försörjningsberedskap ska kunna upprätthållas. Det är dagens unga som kommer att bära ansvaret för produktionen år 2040, och i takt med att gårdarna blir färre och större ställs allt högre krav på den enskilda producenten. Då måste lönsamhet, finansieringsmöjligheter, kompetens och arbetsvälmående kunna uppfyllas i allt högre grad.

2. Investeringsmöjligheter

SLC Unga välkomnar att livsmedelsstrategin tar upp att särskild uppmärksamhet ska fästas vid att möjliggöra generations- och ägarskiften och säkerställa investeringar och finansiering inom jordbruket. Investeringsmöjligheterna för unga måste utvecklas ytterligare och detta borde framgå tydligare i strategin. Särskilt unga har svårt att komma upp till bankernas krav på säkerheter och kapital, samtidigt som finansiering är helt avgörande för att unga producenter skall kunna starta sin verksamhet. Om unga inte ges denna möjlighet riskerar jordbruket gradvis att försvagas och på sikt dö ut.

3. Sporra till entreprenörskap och nischade lantbruk

I framtidens livsmedelssystem bör vi stöda aktiva producenter som bidrar till matproduktionen. Men med en aktiv produktion behöver man inte alltid mena stora gårdar. SLC Unga anser att man även måste sporra till entreprenörskap och mer nischade lantbruk. Det behövs fler gårdar som satsar på specialgrödor, till exempel frilandsodling samt olje- och proteinväxter.

4. Attraktivitet och utbildning

SLC Unga vill framhålla att det är av största vikt att förståelsen och uppskattningen för lantbruket ökar, och vi välkomnar att detta har lyfts fram i strategin. Projekt som stärker barns och ungas kunskap om livsmedelsproduktionen har visat sig vara framgångsrika, till exempel "Kocka inhemskt" -konceptet för åttondeklassister inom huslig ekonomi, eller "Farmer Time Finland" -konceptet för yngre årskurser. Liknande projekt bör få tillräcklig finansiering i framtiden för att säkerställa deras fortsättning.

Man bör även tillgodose tillräcklig finansiering för naturbruksutbildningen, eftersom behovet av högklassig undervisning inom naturbruk blir bara större med tanke på framtidens utmaningar.

5. Producentens välbefinnande

Livsmedelsproducenterna utgör en grundpelare för livsmedelssystemets livskraft. SLC Unga anser att strategin inte i tillräcklig utsträckning uppmärksammar vikten av primärproducenternas välbefinnande. Tyvärr ökar pressen och stressen för jordbrukarna i framtiden, i takt med att gårdarna blir större, kraven blir striktare och lönsamheten fortsätter att vara otillräcklig. Att det finns fungerande stödmekanismer för producenterna är avgörande, så som "tjänster för tidigt stöd" och avbytarverksamheten. Dessa bör tryggas och utvecklas i framtiden för att yrket som primärproducent skall vara ett attraktivt yrkesval för unga.

6. Upphandlingskriterier för den offentliga sektorn

I den nationella livsmedelsstrategin nämns det att hållbara upphandlingskriterier är en central metod för att skapa en förutsägbar och attraktiv verksamhetsmiljö för aktörer som förnyar livsmedelssystemet. SLC Unga anser att det är bra att upphandlingskriterierna nämns i strategin, men i allt för begränsad omfattning. SLC Unga framför därmed att det bör finnas krav på att de livsmedel som upphandlas inom den offentliga sektorn skall uppfylla minst samma krav som ställs på den finländska livsmedelsproduktionen. Detta skulle bidra till ett mer transparent och rättvist förhållningssätt från statens sida.

Vikten av strategins tillämpning

Slutligen vill SLC Unga framhålla vikten av att den nationella livsmedelsstrategin 2040 faktiskt tillämpas och följs i praktiken. En omfattande strategi med många mål och utvecklingsområden riskerar annars att falla platt om inte politiska beslut och tillräcklig finansiering tryggas.

SVENSKA LANTBRUKSPRODUCENTERNAS CENTRALFÖRBUND SLC R.F.

Sören Stenroos
Ungdomsutskottets ordförande

Cecilia Nyholm
Ungdomsutskottets sekreterare